

سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت آموزش و ترویج

مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور

گونه‌های مناسب جنگل کاری در مناطق کوهستانی ایرانی - تورانی؛ سماق

۱۳۹۹

سماق

سماق (*Rhus coriaria* L.) یکی از درختچه‌های پهن‌برگ بومی ایران از خانواده پسته است که رشد متوسطی داشته و برای احیای جنگل‌های مخروطه به‌ویژه در مناطق شیب‌دار مناسب است. این درختچه دارای پراکنش وسیعی در ایران است. به‌طور کلی، در شمال‌غرب و مرکز ایران و مناطق کوهستانی استان‌هایی مانند تهران، همدان، مازندران، اصفهان، بختیاری پراکنش دارد.

ویژگی‌های رویشگاهی

نیاز نوری: گیاهی است نورپسند و برای مکان‌هایی با نور کامل، مناسب است.

خاک: به‌طور کلی با انواع خاک سازگاری دارد. قادر به رشد در خاک‌های ضعیف و آهکی است.

نیاز دمایی: گیاهی کوهستانی و سرماپسند است.

نیاز آبی: به‌طور کلی، نیاز به آبیاری زیاد ندارد. در عین حال، در فصل رشد اطراف ریشه باید رطوبت مناسب را داشته باشد.

کاربرد

علاوه بر ارزش‌های تغذیه‌ای و دارویی غشاء بذر سماق، این درختچه به خاطر فرم برگ‌ها و طرز قرار گرفتن شاخه‌هایش دارای زیبایی خاصی است. میوه خوشه‌ای ارغوانی تا قهوه‌ای رنگ آن نیز در فصل میوه‌دهی جلوه زیبایی داشته و می‌توان آن را برای زیباسازی فضای سبز به‌ویژه در مناطق شیب‌دار معرفی کرد.

گونه‌های مناسب جنگل‌کاری در مناطق کوهستانی ایرانی - تورانی؛ سماق

هرس

بهتر است در اواخر زمستان یا اوایل بهار هرس شده و شاخه‌های خشک‌شده یا آسیب‌دیده آن حذف شوند. شکل‌پذیری خوبی دارد و می‌توان با حذف شاخه‌هایی، به شکل مورد نظر آن را هرس کرد.

آفات و بیماری

در طبیعت تاکنون بیماری در سطح وسیع گزارش نشده است.

به‌طور کلی، نسبت به آفات مقاوم است.

نحوه تکثیر

با استفاده از پاجوش، قلمه و بذر تکثیر می‌شود.

✓ پاجوش

بهترین و اقتصادی‌ترین روش برای تکثیر سماق استفاده از پاجوش است. معمولاً هر درختچه پاجوش‌های متعددی

دارد و این مسئله به تکثیر آن کمک می‌کند. بهترین زمان برای جمع‌آوری

پاجوش اواخر پاییز یا اواخر زمستان است. بیش از ۸۰٪ از پاجوش‌های کاشته شده قادر به استقرار هستند.

گونه‌های مناسب جنگل‌کاری در مناطق کوهستانی ایرانی - تورانی؛ سماق

✓ قلمه

بهترین قلمه از ساقه‌هایی با قطر ۱۰ الی ۱۵ میلی‌متر تهیه می‌شود. در هر قلمه حداقل دو جوانه جانبی وجود داشته باشد.

✓ بذر

با توجه به اینکه بسیاری از بذرهای سماق پوک است و تکثیر با این روش زمان‌بر است، در بیشتر موارد کاشت بذر توصیه نمی‌شود.

کاشت نهال

✓ بهتر است پیش از کاشت نهال‌ها، گودال‌هایی به ابعاد دهانه و عمق ۵۰ سانتی‌متر حفر شوند.

- ✓ فاصله بین نهال‌ها با توجه به گسترده شدن تاج‌پوشش درختچه چندساله، ۴ متر در نظر گرفته شود.
- ✓ پیش از قرار دادن نهال درون گودال، توصیه می‌شود کف گودال به ضخامت ۱۰ سانتی‌متر از لاشبرگ پوسیده، هوموس و خاک سطحی پر شود.
- ✓ پس از قرار دادن نهال در درون گودال، اطراف آن با خاک حاصل‌خیز سطحی پر شده و برای جلوگیری از هوادیدگی ریشه، با کمک پا، خاک اطراف نهال‌ها کمی متراکم شود.
- ✓ احداث تشتک به شعاع دست‌کم نیم‌متر و به عمق ۵ سانتی‌متر در اطراف نهال برای ذخیره نزولات توصیه می‌شود.
- ✓ برای جلوگیری از یخ‌زدگی نهال‌ها و حفظ رطوبت خاک در مناطق خشک، استفاده از کاه و کلش در تشتک کاشت توصیه می‌شود.

گونه‌های مناسب جنگل‌کاری در مناطق کوهستانی ایرانی - تورانی؛ سماق

نشر آموزش کشاورزی

عنوان: گونه‌های مناسب جنگل‌کاری در مناطق کوهستانی ایرانی - تورانی؛ سماق

ناظر: کمیته علمی نهضت مردمی تولید و کاشت یک میلیارد نهال
نویسنده: سعیده سادات میرزاده واقفی

همکاران: بهنام حمزه، مهدی پورهاشمی، محمد متینی‌زاده، فاطمه عباسپور،
فیروزه حاتمی

نظارت بر تنظیم چاپ و نشر: ویدا همتی، فتح‌اله بهرامی

طراحی و صفحه‌آرایی: سبا سادات کرمانی پوربقایی

ناشر: نشر آموزش کشاورزی - دفتر شبکه دانش و رسانه‌های ترویجی

شمارگان: محدود

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۳

مسئولیت درستی مطالب با نویسنده است.

شماره ثبت در مرکز فن آوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی کشاورزی ۶۵۳۳۲ به تاریخ ۱۴۰۳/۰۲/۱۲ است.

نشانی: تهران، خیابان آزادی، بین نواب و رودکی، پلاک ۲۰۵، معاونت آموزش و ترویج کشاورزی، طبقه ۱۲

تلفن: ۶۶۴۳۰۴۶۵ | تلفکس: ۶۶۴۳۰۴۶۴ | کد پستی: ۱۴۵۷۸۹۶۶۸۱